

5 картка

Уміння вільно висловлюватися, поважати думку іншого

Уміння висловлюватися — це не лише вміння говорити, а здатність передати свої думки так, щоб тебе зрозуміли. Важливо, щоб дитина знала: моя думка важлива, що я маю право сказати, що відчуваю, чого хочу, що мене турбує. Це основа впевненості в собі та самоповаги. Тоді як повага до думки іншого — це вміння чути і приймати, навіть якщо хтось думає інакше — допомагає дітям жити в злагоді, не сваритися, домовлятися й дружити.

А ще ці навички тісно пов'язані з мисленням, мовленням, емоційним розвитком і співчуттям.

Важливо заохочувати дітей ділитися своїми думками, вчити слухати одне одного без насмішок і образ, ставити відкриті запитання: “А як ти думаєш?”, “Що ти пропонуєш?”, не перебивати й не знецінювати слова інших. Коли ми створюємо в групі простір, де кожного чують, діти вчаться не боятися бути собою й поважати інших.

Впродовж тижня розвиватимемо такі компетентності:

Цінності	Ставлення	Уміння	Знання та критичне розуміння
Визнання цінності культурного різноманіття	Повага Громадянська свідомість	Уміння слухати та спостерігати Гнучкість та вміння адаптуватись Мовні, комунікативні вміння та багатомовність	Знання та критичне розуміння мови й особливостей спілкування

“Рамка компетентностей для культури демократії”

Завдання для вихователя

- Створювати умови для вільного висловлення думок
- Формувати повагу до думки іншого
- Розвивати вміння активно слухати іншого та формулювати запитання
- Вчити спостерігати за обговоренням та думками інших людей

Очікувані навчальні результати

- Висловлює думку про те, що слід сприяти комунікації та діалогу між людьми різного культурного походження
- Дає можливість іншим висловлювати свою думку
- Бере на себе зобов'язання не залишатися осторонь, коли порушують права та гідність інших людей
- Уважно прислухається до різних думок
- Змінює свою думку, якщо йому/їй подали раціональне обґрунтування для цього
- Ставить такі запитання, що вказують на розуміння позицій інших людей

Необхідні матеріали: іграшковий мікрофон, напис “крісло автора”, папір для малювання, скотч, фломастери, маркери.

Крок 1. ЗУСТРІЧ У КОЛІ (20 хв.)

Мета: створити атмосферу, щоб діти почувалися комфортно, налаштувалися на спілкування, мали можливість фантазувати й обирати. Заохочуйте кожну відповідь.

1. Попросіть дітей сісти в коло.
2. Запропонуйте дітям самостійно обрати привітання і привітатись з сусідом зліва (наприклад: хтось може казати “привіт” і усміхнутись, інша дитина каже “я рада бачити тебе” і обіймає сусіда чи сусідку). Нагадуйте дітям питати дозволу, перш ніж обіймати когось.
3. Покажіть дітям мікрофон і запитайте, де і як люди його використовують. Передайте мікрофон дітям, щоб почути відповіді.
4. Нагадайте групі правило “Слухати одне одного”.

Обговорення історії в колі

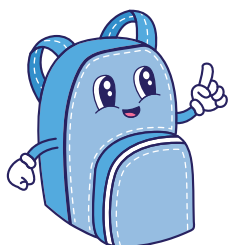
У одному далекому-далекому королівстві жив добрий король. А разом із ним — багато різних людей: і пекарі, і музиканти, і малярі, і навіть одна весела бабуся, яка вміла варити найсмачніший суп у світі! У цьому королівстві були правила, за якими всі жили. Але це були не просто правила. Їх вигадували разом: і король, і жителі. Усі сиділи, думали, що зробити, щоб усім було зручно, безпечно й весело.

Щонеділі після обіду всі збиралися на велику площу — майже як у нас у групі коло чи загальне обговорення. Там кожен міг сказати, що думає. Хтось казав: “Мені сумно, що вулиця темна — давайте повісимо більше ліхтарів”. Хтось казав: “А давайте зробимо свято повітряних куль!” Ці зустрічі називалися “вільний мікрофон”. Це коли кожна людина може вільно говорити, а всі інші її слухають.

Король слухав уважно, питав, перепитував, іноді казав: “Цікава думка! А як це зробити краще?” І завжди перевіряв: “Це точно правда?” — бо хотів, щоб усі були чесними. Усі в королівстві були радісні й спокійні, бо знали: їхню думку чують, поважають, з ними радяться. І так у королівстві ставало ще краще жити.

Запитайте дітей та обговоріть:

- Чому зустрічі називали “вільний мікрофон”? Чому королю важливо було чути усіх жителів? До яких змін це привело в королівстві?
- Чи траплялись із вами ситуації, коли ви хотіли висловити свою думку, а вас не слухали? Що ви при цьому відчували? У яких випадках ви розумієте, що вас слухають?
- Яким би було життя людей, якби вони не мали права вільно висловлюватися? Яким би було життя людей, якби король вирішував усе сам і нікого не слухав?

Формулюємо **“Правила в наплічник”** разом з дітьми:

- Кожна людина має право вільно висловлювати власну думку.
- Кожна людина має право бути почутою.
- Коли ми уважно слухаємо одне одного, ставимо запитання — це допомагає нам порозумітися і зберегти зв'язок між нами.

Крок 2. **ГРА “ЗАЙМИ ПОЗИЦІЮ І ВИСЛОВИ СВОЮ ДУМКУ”** (15 хв.)

Зберіть дітей у просторі для зустрічей та зачитайте твердження (наприклад: “Їсти морозиво — корисно”, “Було б добре, щоб цілий рік було літо”, “Їсти печиво з підлоги — це правильно”, “Краще з друзями пограти в комп'ютерні ігри, аніж гуляти надворі”, “Цукерки — це найкраща їжа”, “Я завжди дотримуюсь правил гігієни”, “Комп'ютерні ігри — це цікаво”, “Кричати на співрозмовника — це нормально”, “Краще бавитись самому, ніж із друзями”, “Переходити дорогу можна де захочеш”, “Домашні улюбленці можуть спати в ліжку”, “Було б добре, якби не було ніяких правил” та ін.)

Після кожного твердження діти мають обрати відповідь, ставши біля папірця з відповідним написом: “Так/+”, або “Ні/-”. Коли діти оберуть позицію, дайте їм можливість коротко пояснити свій вибір (за бажанням). Потім зачитайте наступне твердження. Звертайте увагу на те, як діти висловлюються та чи слухають їх інші.

Запитайте дітей та обговоріть:

- На які твердження вам було легко відповідати?
- Які рішення було прийняти важко?
- До яких тверджень у вас були сумніви і чому?
- Чому важливо слухати і поважати вибір інших?

Ми з вами почули багато різних думок і побачили, що навіть на звичайні речі можна дивитися по-різному. Деколи було легко вирішити, з чим ви погоджуєтесь, а деколи — ні. Це нормально — думати, сумніватися, шукати свої відповіді. У житті ми часто чуємо різні твердження — від друзів, дорослих, з телевізора або з інтернету. Але важливо не просто вірити у все, що чуєш, а думати самостійно, ставити запитання: Чи це правда? Чи я з цим згоден/згодна? Чи це добре для мене та інших?

Вправа “Крісло автора”

“Крісло автора” — це педагогічна технологія, яка допомагає дітям вільно висловлюватися, презентувати свої думки й ідеї, відчувати впевненість у собі, а також вчитися слухати інших і поважати думку кожного. Це особливе місце, де дитина стає автором і може поділитися з групою чимось важливим — своєю розповіддю, спогадом, казкою, віршем, ідеєю чи навіть проблемою.

Підготуйте “крісло” — візьміть будь-який стілець, задекоруйте тканиною, прикріпіть напис “Крісло автора”. Домовтеся про правила групи під час активності: говорить лише автор, усі слухають уважно. Після виступу можна поставити запитання чи поаплодувати.

Запросіть дітей ставати авторами. Запропонуйте дітям тему для вільного висловлювання, — це може бути основна тема дня/тижня/місяця. Наприклад: “Наш домашній улюбленець...”, “Найбільше я люблю гуляти...”, “Сьогодні я побачила красиву квітку...”, “Моя улюблена іграшка...”.

Запитайте дітей та обговоріть:

- Як ти почувався/-лася, коли розповідав/-ла свою історію, а всі уважно слухали?
- Які запитання твоїх друзів тобі сподобались?
- Що тобі більше подобається: говорити чи слухати інших? Чому?

Крок 3. ОРГАНІЗОВАНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ГРУПАХ (20 хв.)

Запропонуйте дітям у парах вільне малювання до теми, яка вивчається у групі. Діти мають обговорити й погодити: що вони будуть малювати, хто що малює, на якій частині аркуша малює кожен.

1. Під час цієї діяльності запитуйте у дітей, що вони малюють, чи вони про це домовлялись-погоджували.
2. По завершенню малюнки кожної пари розмістіть на видному місці і запитайте у дітей:

Запитайте дітей та обговоріть:

- Як вам вдалося домовитися, що малювати?
- Чи вдалося намалювати задумане? Що вам допомогло?
- Як ти себе почував/-ла, коли інша дитина дослухалася або не дослухалася до твоїх ідей та пропозицій?

Рекомендації та додаткові ресурси на тиждень

1 Упродовж тижня знайдіть час, щоб поговорити з кожною дитиною про вміння вільно висловлюватися, поважати думку інших

- ▶ Чи мав/мала ти можливість сьогодні розповісти щось про себе чи якусь історію друзям?
- ▶ Кому ти розповідав/-ла? (рідним, в групі, кільком дітям чи комусь одному?)
- ▶ Чи запам'ятав/-ла ти хто сьогодні розповідав історію на кріслі автора та про що була історія?
- ▶ Кого тобі було цікаво послухати сьогодні та чому? Чи з усіма думками ти погоджувався/-лась? Як ти почувався/-лась, коли думка іншого відрізнялась від твоєї та що ти робив/-ла)?

2 Давайте дітям прості завдання, які допоможуть їм вчитися вільно висловлюватись і поважати думку інших

Протягом тижня використовуйте практику “Крісло автора”, коли буде доречно. Для обговорення ви можете пропонувати дітям тему, яка вивчається в групі або теми, зініційовані дітьми. Заохочуйте дітей практикувати навички активного слухання та не забувайте про обговорення після вправ.

3 Заохочуйте дітей до спільної діяльності та обговорення

Для цього можна використовувати метод “Мікрофон”, інтерв'ю, опитування чи інші техніки, що підходять у тій чи іншій ситуації.

Звертайте увагу на особливості висловлювання дітей, їхні почуття, емоції, у тому числі, коли їхні думки розходяться з думками інших чи вони з чимось не погоджуються.

При нагоді скористайтесь ілюстраціями з будь-якої книжки “Вімельбух” або [заготовками](#).

Переглядайте з дітьми малюнки або картини й обговорюйте:

- ▶ Що ти бачиш?
- ▶ Що тут могло статися?
- ▶ Чи траплялися з тобою подібні ситуації?

4 Залучайте до активностей інших дорослих та батьків

Повідомте батькам, що ми в садочку створюємо умови й можливості, щоб діти набували вміння висловлюватися та поважати думку іншого.

Нижче подані короткі твердження, які можна розглянути з дітьми. Роздайте їх дітям і попросіть обговорити вдома разом з батьками. Наступного дня можемо запропонувати поділитися результатами в групі за бажанням.

Іноді мені буває страшно говорити вголос. Пригадайте коли таке траплялося? Які були обставини? Чи був поруч хтось знайомий з дорослих?

Мій сусід любить зранку ганяти м'яча у своєму подвір'ї. Я люблю поспати і не люблю футбол. Якщо чесно, то мені заважає гупіт м'яча, але я поважаю бажання інших і щільно закриваю вікна. Пригадайте чи траплялося схоже з вами?

Я сьогодні посміхалась/посміхався, колиПригадайте що викликало у вас позитивні емоції.

Поради для батьків

Спілкуючись із дитиною, пам'ятайте, що ви у дитинстві також хотіли, щоб батьки/родичі/дорослі вас чули і давали можливість висловити свою думку. Радимо приділяти цьому увагу і в родинному спілкуванні. Ось кілька простих порад на допомогу:

- ▶ Слухайте, що дитина говорить вам, і реагуйте на те, що вона говорить.
- ▶ Опускайтесь на рівень очей дитини (присідайте/сідайте на низький стілець чи на підлогу), коли говорите з нею.
- ▶ Враховуйте думки дитини в сімейному плануванні. Наприклад, розмірковуючи над ідеями проведення вихідного дня чи родинного свята.
- ▶ Задавайте дитині питання на різні теми, щоб почути її досвід, думки, варіанти рішення.
- ▶ Поважайте думки дитини, які вона висловлює: використовуйте ідеї та пропозиції, відзначайте її внесок, давайте можливість впливати на прийняття рішення.

